

FEUILLETON.

Z blízké ciziny.

I.

Byla již bezmála úplná tma, když přistála ctihodná „Hildegarda“ dunajské paroplavební společnosti, veterán to let šedesátých, jak pověděl nám lodní personál na Petřofitěru poblíže Alžbětina mostu. Podali jsme si poslední ruku a již již rozprchla se naše mezinárodní společnost, vytrvavši za třináctihodinové únavné jízdy z Vídně při úporném vedru a nevalně chutné stravě lodní kuchyně v přátelské shodě a družnosti, do všech koutů skvěle osvětlené Pešti.

I při nočním příjezdu již kolem obrovské massy nového parlamentu a podél zářících nábřeží — osvětlení našich nábřeží pražských jest proti peštským opravdu chudé — pozorujete určité nápadné shody mezi povšechným panoramatem Pešti a Prahy. Shoda a podobnost tato byla již častokrátě vytknuta, i jest tudíž opravdu s podivem, že netáče se vás Maďar nikdy, které z obou měst líbí se vám lépe, zda Praha či Pešť, nýbrž že zní stereotypní otázka jeho vždy jen tak, pokládáte-li za krásnější Vídeň či hlavní město jeho vlasti. Nevíte-li na to v prvém přelkvapení odpovědi, poněvadž nesrovnáváte v duchu přirozeně nikdy Pešť s Vídní, nýbrž vždy s Prahou, má váš Maďar po ruce hned tisíc důvodů, proč nemůže Pešť dosud býti tak krásná a výstavná, jako Vídeň — mezi kterýmiž důvody zní vám písnička o odstrkování Pešti oproti Vídní tak nějak podivně po česku.

Teprve když jste se sebe setřásli příval jeho omluvných slov a upozornili jej na obtížnost srovnávání Pešti s Vídní, jakož i mnohem přirozenější a i historicky správnější paralelu mezi Peští a Prahou — mezitím přiznal se vám, že byl na cestě do Karlových Varů již

také jednou půl dne v Praze — počínáte chápat hlubší význam jeho slov, jež osvětlí vám za krátko ještě lépe již prvá procházka městem.

Maďar, a zejména obyvatel Pešti, nezná ani Prahy, ani kteréhokoliv jiného velkoměsta rakouského, nezná ani království Českého nebo Moravy — Plzeň nebo Brno v „Rakousku“ jsou zcela obvyklá rčení denního tisku maďarského — on zná jen „Austrii“ a Vídeň. Všechno ostatní jest proň quantité négligéable, jen když se mu podaří vyrovnati Uhry „Rakousku“ a Pešť Vídní. Nelze opravdu zneuznatí, že způsobila snaha rovnati se ve všem a všudy Vídní, nebo, možno-li jí i předčítí, v Pešti velmi mnoho dobrého a krásného — avšak na druhé straně nutno přiznati, že podniknuto a postaveno v této snaze i mnoho zbytečného nebo takového, co jest nepřipustnou a nehezkou kopií Vídně. Tak jest na př., jak zmíním se ještě později, sociální politika peštské komuny mnohem pokrokovější a velkolepější nežli zastaralá sociální politika komuny vídeňské, tak děje se na př. poštovní doprava v Pešti samotné rychleji a moderněji nežli ve Vídní; dobrou komupální institucí, které Vídeň rovněž ještě nemá, jest městská zoologická zahrada v Městském lesíku a p. Naproti tomu nutno pokládati vystavění na příklad parlamentu, jenž jest po Westminsteru arcí nejkrásnějším a největším parlamentem světa, jenž stál však 34 milionů zlatých, přímo za šílenství a za hřích na tak chudé zemi, jako jsou Uhry; za sumu tuto bylo by se dalo poříditi aspoň 5000 obecných škol, což by zemi zajistě bylo zcela jinak šlo k duhu. Podobným velikašským nesmyslem bylo i postavení

ústřední tržnice, předčící v některých úměsích i samu ústřední tržnici pařížskou. Podzemní dráha do Městského lesíku jest pak zbytečnou hračkou, tak jako jest královská opera jen málo podařenou kopií opery vídeňské.

Snaze po překonání Vídně děkují z části původ svůj i peštské pomníky. Jest jich velmi

mnoho, není dnes téměř již jediného vynikajícího Maďara dob historických i dob nedávno minulých, jenž by neměl v Pešti pomníku. Avšak ke cti Maďarů budiž konstatováno, že nepřekonávají peštské pomníky pomníky vídeňské pouze počtem, nýbrž i kvalitou. Tak nevkusného pomníku, jako jest na př. vídeňský pomník Goethův, člověk v Pešti neuvidí; nad to jsou peštské pomníky téměř bezvýjimečně také mnohem šťastněji umístěny, nežli vídeňské (o našich několika pražských hotových i projektovaných ani nemluvě). Jeden pomník hledali bychom však v Pešti marně: totiž pomník Košutův. Pomník tento má státi před postranním křídlem parlamentu, avšak, jak se zdá, za živa císaře a krále Františka Josefa přece již k jeho postavení nedojde.

Maďaři nahlédli patrně již svou beztaktčnost — mírně řečeno — které dopustili se na staříckém mocnáři odstraněním pomníku Hentziova z hradního náměstí a postavením pomníku honvedů z r. 1848 v těchže místech, i nechtějí panovnickou rodinu oslavováním úhlavního nepřítelce jejího z r. 1848, Ludvíka Košuta, znovu vydráždití. Z podobných příčin nevedou asi také přípravy ku postavení pomníku Svobody na stejnojmenném náměstí před bursou k žádnému konci.

Mezi peštskými pomníky setkáme se otatně také s dobrým známým. Na dolním konci rybářské bašty pod hradem stojí totiž malá bronzová kopie hradčanského sv. Jiří, vydávaného zde za dílo „sedmíhradských“ mistrů Martina a Jiřího z Kološe (německy Klausenburg). Není nezajímavo vzpomenouti si, že stojí jiná kopie této sochy, dar to císaře a krále Františka Josefa, také v germánském museu v Norimberce. My chlubíme se s originálem sv. Jiří jako s nejdrahocennější památkou nejstaršího českého výtvarného umění, připisující dílo to českým kovoljicům z doby Karla IV. Martinu a Jiřímu z Clussenberka, v Norimberce chovají sv. Jiří jako památku starého umění německého — a Maďaři opět považují sochu za dílo mistrů

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

910.2

Hely

Szerző *Anonymous.*

Cím *Z blízké ciziny. I.*

Idő

"1912"

Forrás: *Narodni Listy, Prag*

Személy

Prága

1912 VIII/27

(Hely)

(Idő)

(Köt. v.)

sedmíhradských, tedy u her...
má to sv. Jiří se svou sochou málem stejný
osud, jako kdysi otec Homer se svým rodi-
štěm!

Vzrůst Peští v posledních desetiletích byl
skutečně obrovský. Průvodce nelže, nazývá-li
rozvoj města americkým. Opravdu, kdykoliv
přicházím znovu do Peští, vždy mne to zabolí
u srdce, vzpomenu-li si, co může svoboda i
státní svébytnost národa učiniti i z malého
hlavního města. Mám ve své knihovně sta-
rého průvodce po „císařství Rakouském“ z r.
1861, v němž jest Pešť-Budín ještě nazýván
„eine kleine deutsche Stadt an der Donau“;
r. 1820 měla obě města teprve 29.000 obyv.
Dnes ovšem blíží se počet obyvatelstva hlav-
ního města uherského milionu (Pešť sama má
kolem 900.000 obyv., zbytek připadá na sou-
sední obce Nová Pešť, Malá Pešť a j.), výstav-
ností a velkoměstským životem závodí směle
s Vídní, vynikajíc nad ní nádhernou polohou na
obou březích Dunaje, překlenutého řadou im-
posantních mostů a oživeného množstvím
menších i větších parníků pro dopravu osobní
i nákladní.

Německý ráz města, aspoň po stránce
vnější, jest již dávno setřen. Na ulicích slyšíte
mnohem méně mluvit německy nežli v Praze,
snad také proto, že mluví ti, kdož jinak ne-
umějí nebo nechťejí hovořit, nežli německy,
v Pešti pěkně nenápadně a tiše, kdežto u nás
v Praze snaží se, co hrdlo stačí, český hovor
přehlušiti. Na Příkopě i na některých tratích
tramwaye můžete to pozorovati denně. Jinak
prý žije v Pešti ještě na 100.000 německy mlu-
vících osob — tedy bezmála třikrát tolik, jako
v Praze — jsou to zejména starší rodiny ži-
dovské a potomstvo původně německých ře-
meslníků na straně budínské, kde svědčí hoj-
nost německých jmen na štítech ještě dnes
o nedávné německé minulosti. Německých
škol, německých spolků (až na nějaký ne-
vinný společek „Eintracht“), německých diva-
del a p. tu ovšem dnes již není; německý tisk
pešťský — jsou tu asi čtyři německy psané

— píše ovšem vesměs také ve smyslu
maďarském. Volksráty, ortsráty a spolky „für
städtische Angelegenheiten“ měly by tu tedy,
jak se zdá, hojnost práce. Sem si i však ne-
troufají, podobně jako vyhýbal se i německý
Schulverein Uhrám dosud na sto honů.

Nehledíc ke kompaktním církvím Sasíků
v Sedmíradsku a Švábů v Banátě, žijí téměř
v každém komitátě menší či větší kolonie ně-
mecké, podobně i ve městech, ano švábské
kolonie nalézáme i před samými branami Peští
v pešťském pohoří. (Rozložení těchto kolonií
dokazuje velmi názorně snahu dřívějšího ab-
solutního „Rakouska“ po poněmčení i zemí
uherských.) Až na sedmíhradské Sasíky, kteří
pěstují podobnou oportunistickou politiku ja-
ko u nás Poláci — mají na říšském sněmu 14
poslanců — a jimž tudíž vláda přeje, jest o ná-
rodním školství veškerých ostatních uherských
Němců postaráno ještě bídnejší nežli o škol-
ství ostatních nemaďarských národností. Vina
leží ovšem na Němcích samotných, kteří jsou
průměrem mnohem zámožnější nežli přísluš-
níci ostatních nemaďarských národností a
měli by tudíž prostředků dosti, aby vybudo-
vali si sami aspoň takové školství, jaké mají
Rumuni nebo Srbové. Ale na místo toho zru-
šují, jak jsem se na př. v Banátě na vlastní oči
přesvědčil, ještě z vlastního popudu staré
soukromé školy německé, domáhajíce se ra-
ději veřejných maďarských. Maďarisují se tu-
díž uherští Němci ještě mnohem rychleji nežli
všichni ostatní nemaďaři. Zde by tedy bylo
pole pro různé německé Schutzvereine, kte-
ré nemají u nás koho chránit a musí pořádat
v náhradu aspoň každoroční honby na české
děti. Hic Rhodus, hic salta! Ale s pány Ma-
ďary nejsou patrně žádné špásy jako s něja-
kými „minderwertig“ Čechy nebo Slovinci.
Teprve letošního roku uvažuje prý „Schul-
verein“ o možnosti rozšíření působnosti svou i
na Uhry. Uvidíme tedy snad brzy, jak t a m
pochodí.

Anonymus.